

Ο ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ

Τὸ «Σύνταγμα τῶν περὶ Θεαγένην καὶ Χαρίκλειαν Αἰθιοπικῶν», ὃ συνέταξεν ἀνὴρ Φοῖνιξ Ἑμισήνιος, τῶν ἀπ' Ἡλίου γένος, Θεοδοσίου παῖς Ἡλιοδῶρος» εἶναι σχεδὸν ἀγνωστον παρ' ἡμῖν. Ἐν τούτοις ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἀνεγινώσκето ἀπλήστως ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ξένων καὶ ἐξήγειρε περισσότερον ἐνδιαφέρον καὶ ὄχι ὀλιγότερον θαυμασμόν τῶν κατὰ Δάφνιν καὶ Χλόην τοῦ Λόγγου.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς διαφορῆς κρινομένης ἀξίας των, τὰ Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιοδώρου ἔχουσι διὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν λογοτεχνίαν τὴν ἰδιάζουσαν σημασίαν ὅτι ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν ὠνομάσθη μυθιστορία τὸ κατ' ἐξοχὴν λογοτεχνικὸν εἶδος τῶν νεωτέρων χρόνων· ὃ εὖδὺς ποταμὸς, ὃ ἐκ τοῦ ποικίλου ὕδατος πολλῶν παραποταμίων σχηματισθεὶς, ὃ ἀνακυκλῶν εἰς τὸ ἀκατάσχετον ρεῦμά του τὰς ἰδέας τοῦ αἰῶνος, τὰ ὄνειρά του καὶ τὰς ἀγωνίας του, φιλοσοφικάς, κοινωνικάς, θρησκευτικὰς, καλλιτεχνικάς, πολιτικάς, καὶ ἀντανακλῶν τὴν φύσιν μὲ τὸ ἐπαλλάσσειν καὶ μυριόμορφον κάλλος τῆς καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν μὲ τὰς ἀνησυχίας, μυστηριώδεις, ἀσυλλήπτους καὶ δυσεκφράστους κινήσεις τῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι ὀλίγον καὶ βραδέως ἡσχολήθησαν εἰς τὴν μυθιστορίαν, διὰ τοῦτο οὐδ' ὄνομα ἔδωκαν εἰς αὐτήν· καὶ ἄλλοτε μὲν ὠνόμαζον τὸ ἔργον ἐκ τοῦ ἔθνους ἢ τῆς πόλεως, ὅπου ἐτίθετο ἢ σκηνὴ τῆς διηγήσεως, ἄλλοτε δὲ «ἐρωτικά» διότι ὃ ἔργον ἦτο τὸ κύριον θέμα τοῦ ἱστορήματος. Πρῶτος ἐρωτικὰ συνέγραψεν ὁ Κλέαρχος ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους· ἦσαν δὲ ταῦτα ὄχι μυθώδης διήγησις περιπετειωδῶν συμβάντων ἀλλὰ συλλογὴ συντόμων ἐρωτικῶν διηγημάτων ὅπως τὰ «ἐρωτικά παθήματα» τοῦ Παρθενίου καὶ αἱ «ἐρωτικαὶ διηγήσεις» τοῦ Πλουτάρχου. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ Κλέαρχος εἰς τὰ ἐρωτικά ταῦτα διηγήματα συγκατέμειξε καὶ φιλοσοφικάς παρατηρήσεις καὶ θεωρίας περὶ τοῦ ἐρωτος κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ συμμαθητοῦ Θεοφράστου, οἱ ὅποιοι, ἔκαστος ἰδίως, συνέγραψαν «ἐρωτικὸν» λόγον.

Τὸ ὄνομα roman, romanzo ἐδόθη τὸ πρῶτον, ὥς γνωστόν, εἰς τὰς ποιητικὰς διηγήσεις, τὰς ὁποίας ἀπήγγελλον τὸν μεσαίωνα οἱ τρουβαδούροι εἰς γλώσσᾳ ρομανικῇν (romane) τὴν τότε δημοτικὴν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λατινικὴν, τὴν γλῶσσᾳ τὴν λειτουργικὴν καὶ τῶν πεπαιδευμένων.

Πρὸς ἐξελλήνισιν τοῦ ὀνόματος τούτου ἐγγέροντο παντὸς εἶδους μεταφραστικαὶ ἀπόπειραι, ὥς πρὸ τινων ἐτῶν διὰ τὴν τορπίλῃν καὶ τὸν

ascenseur· εἰς ἐπωνόμασεν αὐτὸ «πλασματικὸν ἱστόρημα» ἄλλος «μυθοπλασίαν» ἄλλος δὲ σοβαρῶς ἐπρότεινε τὴν λέξιν «φαντασιοπληκτογράφημα». Ὁ Κοραῖς, ὅστις τῷ 1804 ἐξέδωκεν εἰς δύο τόμους τὰ «Αἰθιοπικά» ἔγραψεν εἰς τὴν περιώνυμον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Βασιλείου ἐπιστολὴν τὴν ἀποτελουμένην ἐξ 77 ὅλων ἐντύπων σελίδων προτασσομένην ἐνεῖδει προλόγον·

«Ἀπὸ τούτων ὁμογενεῖς φιλολόγους τινὲς μετέφρασαν τὴν λέξιν romanzo διὰ διπλῆς λέξεως πλασματικὸν ἱστόρημα, ἥτις ἐξηγεῖ μὲν ἱκανῶς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ παραβαίνει τοὺς κανόνας τῆς ὀνοματοθετικῆς τέχνης, οἱ ὅποιοι μῆτε μέρος ὀρισμοῦ συγχωροῦν νὰ μεταβάλλεται εἰς ὄνομα, μῆτε διὰ πολλῶν λέξεων νὰ ὀνομάζεται ὅ,τι δύναται νὰ παρασταθῇ συντομοτέρως. Τοιοῦτον ὄνομα σύντομον καὶ κατάλληλον κρίνω τὸ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον ἐναργῶς σημαίνει τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ἀλλ' εἶναι καὶ μία μόνη λέξις, ἂν καὶ σύνθετος» εἶναι δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐλληνικωτάτη ἂν καὶ οἱ πρῶτοι μεταχειρισθέντες αὐτὴν ἦσαν Ρωμαῖοι καὶ τὴν μετεχειρίσθησαν εἰς σημασίαν ὄχι τοῦ κυρίως λεγομένου «ρομανοῦ συγγράμματος» ἀλλ' ἱστορίας ἢ βιογραφίας πραγματικῆς μεμιγμένης ὁμως μὲ ψευδῇ».

*
**

Πότε ἤκμασεν ὁ Ἡλιοδῶρος; Περὶ τῆς γενεαλογίας του ὁμιλεῖ ἀταρξέως ἀλλ' ὄχι καὶ περὶ τῶν χρόνων κατ' οὐς ἔζη. Οὔτε ὁ Σουΐδας οὔτε ὁ Ἡσύχιος ἀναφέρουσι τὸ ὄνομά του, ὥς ἄλλος σιωπῶσι καὶ περὶ τῶν μυθιστοριογράφων Χαρίτωνος καὶ Λόγγου. Ὑποτίθεται ὅτι ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τῆς Δ'. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν υἱῶν του Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου. Μέχρι δὲ πρὸ τινος ἀκόμῃ ἐπιστενέτο ὅτι ἐπῆρξε καὶ ἐπίσκοπος.

Ἐπίσκοπον Τρίκκης ἀναφέρει τὸν Ἡλιοδῶρον τὸ πρῶτον ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος Σωκράτης, ἀκμάσας κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τῆς Ε'. ἑκατονταετηρίδος μ. Χ. Ἐν Θεσσαλίᾳ, λέγει, καθήρουντο οἱ κληρικοὶ οἱ μετὰ τὴν χειροτονίαν φιλάττοντες τὰς γυναῖκας μετ' ὧν ἦσαν νομίμως τέως συνεζευγμένοι· τοῦ δὲ ἔθνους τούτου ἀρχηγὸς ἐγένετο «Ἡλιοδῶρος Τρίκκης οὗ λέγεται ποιήματα ἐρωτικά βιβλία, ἃ νέος ὢν συνέταξε καὶ Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσε.»

Ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος, Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος, μετὰ αἰῶνας ὅλους προσέθηκεν ὅτι ἐπειδὴ τὸ ἐρωτικὸν μυθιστόρημα τοῦ ἐπισκόπου εἰς πολλὰς νεαρὰς ψυχὰς ἐξῆπτε τὸν ἔρωτα «ἡ ἐγχώριος προσέτατε σύνοδος ἢ τὰς βίβλους ἀφανίζειν καὶ πυρὶ δαπανᾶν, ὑπανα-

πτούσας τὸν ἔρωτα, ἢ μὴ χρῆναι ἱεροῦσθαι τοιαῦτα συνθέμενον.» Ὁ Ἡλιόδωρος ἐπροτίμησε νὰ ρίψῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὸ πῦρ καὶ ὄχι τὸ ἔργον του «τὸν δὲ μᾶλλον ἐλέσθαι τὴν ἱερωσύνην λιπεῖν ἢ ἐκ μέσου τιθέναι τὸ σύγγραμμα ὃ καὶ ἐγένετο.»

Ἀντὶ τῆς ἀπολεσθείσης ἀρχιερατικῆς μίτρας ὁ Ἡλιόδωρος ἐφόρεσεν ἐπὶ αἰῶνας ὅλους τὸν στέφανον τῆς λογογραφικῆς μεγαλοφυΐας καὶ αὐταπαρνήσεως. Παράδειγμα τοῦ πρὸς αὐτὸν θαυμασμοῦ παρέχει ὁ Ρακίνας.

Ὁ μέλλον ποιητὴς τῆς Φαίδρας, ὅτε ἀκόμῃ ἦτο μαθητὴς ἐν τῇ περιωνύμῳ σχολῇ Port Royal συνελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἡμέραν τινα ἀγαγνώσκων ἀπλήστως ἐν βιβλίον. Ὁ διευθυντὴς ἐπλησίασε καὶ εἶδε μετὰ φρίκης, ὅτι ἦσαν τὰ Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιόδωρου. Ὁρῶν μετ' ἀγανακτήσεως τὸ βιβλίον καὶ τὸ ἔροισεν εἰς τὸ πῦρ. Ὁ Ρακίνας ἠγόρασε καὶ δευτέρον ἀντίτυπον. Ὁ Λανσελώ ἔκρινε καὶ τοῦτο, ἀλλ' ὁ νεανίσκος κατώρθωσε νὰ προμηθευθῇ καὶ τρίτον μετ' ὀλίγον δὲ τὸ ἔφερεν εἰς τὸν καθηγητὴν του.

— Τώρα, εἶπε, ἡμπορεῖτε νὰ τὸ κάψετε ὅπως καὶ τὰλλα τὸ ἡξέυρω ἀπ' ἐξω!

Βεβαίως οἰονδήποτε μυθιστόρημα θὰ ἐκρήμνιζε τοὺς βαρεῖς τοίχους τῆς μονοτονίας, οὔτινες τὸν περιέσφιγγον ἐν τῇ ἀσκητικῇ ἐκείνῃ σχολῇ καὶ θὰ ἀνεπετάννυν ἐλευθέρον τὸ διάστημα εἰς τὴν πτῆσιν τῆς φαντασίας του· ἀλλὰ τὰ Αἰθιοπικὰ ἦσαν εἰς αὐτὸν ἰδιαζόντως προσφιλεῖ καὶ διὰ τὰς περιπετειώδεις σκηνάς των καὶ διὰ τὸν ἰδεώδη ἐν αὐτοῖς ἔρωτα, τὸν προσαρμολόμενον εἰς τοὺς ἀορίστους ἐφηβικούς πόθους, οὔτινες συνάγονται εἰς τὴν καρδίαν, ὥς τὸ ἄρωμα, κατὰ μικρὸν, εἰς τὴν κάλκα τοῦ μέλλοντος ν' ἀνθήσῃ ρόδου. Ἀλλ' ὁ Ρακίνας δὲν ἠγάπα μόνον τὸ σύγγραμμα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς τὸν συγγραφέα. Συνεπάθει πρὸς αὐτὸν, διότι συνέπασχε. Ὡς ὁ ἐπίσκοπος, ἦτο καὶ αὐτὸς ἠναγκασμένος νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ πνεῦμά του, θυσιάζων τὸ ράσον. Εἶχε θεῖον πλοῦσιον κληρικὸν, ὅστις καθίστα αὐτὸν γενικὸν κληρονόμον ἂν ἐδέχετο νὰ ἱερωθῇ· ἀλλ' ὁ Ρακίνας ἀνθίστατο ἡρωϊκῶς προτιμῶν παντὸς πλοῦτου καὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος νὰ εἶναι μόνον ποιητὴς.

* *

Τὶ περιεῖχε τὸ βιβλίον τὸ ἐξεγείρον τοσοῦτον θαυμασμὸν ἐν νεαρῶι ποιητικαῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν νηφαλιαῖς σοφῶν κεφαλαῖς, ὥς θέλομεν ἶδει; Ἰδοὺ ἐν περιλήψει, ὅσον τὸ δυνατόν συντόμῳ, ὁ μῦθος τῶν Αἰθιοπικῶν.

Περσίνα, ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Αἰθιοπίας Ὑδάσπον, προσβλέψασα κατὰ μοιραίαν πταγμὴν κρυφορίας τὴν εἰκόνα γυναικὸς Ἀνδρομέδας, τὴν κοσμοῦσαν τὸν βασιλικὸν κοιτῶνα, ἐγέννησε θυγάτριον λευκὸν τὴν χροιάν. Φοβή-

θεῖσα δὲ μήπως κατηγορηθῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ ἐξέθηκε τὸ βρέφος μετὰ πολλῶν πολυτελῶν γνωρισμάτων, ἐν οἷς καὶ ταῖνα, δηλοῦσα δι' αἰθιοπικῶν γραμμάτων τὴν αἰτίαν τῆς ἐκθέσεως.

Εἰς Γυμνοσοφιστῆς, Σισιμύδης, παρέλαβε τὸ ἐκθετον, καὶ μαθὼν ἐκ τῆς ταῖνας τὴν καταγωγὴν του, τὸ ἀνέθρεψε παρ' ἐαυτῷ μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἔτους· ἀποσταλὲς δὲ παρὰ τοῦ Ὑδάσπον εἰς Αἴγυπτον πρεσβευτῆς ἐμπιστεύεται τὴν κόρην μετὰ τῶν γνωρισμάτων εἰς τὸν Χαοικλέα, τὸν ἐκεῖ ἐπιδημούντα ἐκ Δελφῶν ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος· οὗτος ὀνομάζει αὐτὴν Χαοικλείαν ἐκ τοῦ ὀνόματός του καὶ φέρει εἰς Δελφούς· ἡ κόρη αὐξάνεται εἰς θαυμασίαν τὸ κάλλος νεάνίδα, προτιμήσασα δὲ νὰ μείνῃ παρθένος «ζάκορον ἐαυτὴν ἐπιδίδωσκον Ἀρτέμιδι.»

Ἐμελλον νὰ τελεσθῶσιν ἐν Δελφοῖς Πυθιακοὶ ἀγῶνες καὶ ἦλθε καὶ Θεαγένης τις θεσσαλὸς, ἐξάρχων θεωρίας, τὴν ὁποίαν ἔστελλον κατὰ τετραετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Νεοπολέμου οἱ Αἰνιᾶνες. Ἦτο δὲ ὁ Θεαγένης Ἀχιλλεΐδης, ἀπόγονος τοῦ Τρωϊκοῦ ἥρωος, «τοιούτος τὴν μορφήν καὶ τοσοῦτον τὸ μέγεθος ὥς βεβαιοῦν τῇ θεᾷ τὸ γένος». Ὅτε ἡ πομπὴ περιεστοίχισε τὸ μνημεῖον τοῦ Νεοπολέμου, ὁ ἐξάρχων τῆς θεωρίας, ἔπρεπε, κατὰ τὸ ἔθος, ν' ἀνάψῃ τὸν βωμὸν λαμβάνων τὴν δᾶδα παρὰ τῆς ζακόρου. Ἐκεῖ συνηρτήθησαν τὰ βλέμματα τῶν δύο νέων καὶ διὰ μιᾶς «ἀλίσκονται ἔρωτι.» (1)

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης εἰς πόθος ἀκαταγώριστος κατέχει τὴν ψυχὴν τοῦ Θεαγένης, ν' ἀπαγάγῃ τὴν Χαοικλείαν, αὕτη δὲ συγκρατεῖται καὶ φεύγουσι κρυφίως ἐκ τῶν Δελφῶν τὴν ἀπόδρασιν βοηθεῖ καὶ ἐπισπεύδει μάλιστα ὁ Αἰγύπτιος ἱερεὺς Καλάσιρις, ἔλθων ἐκεῖ, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Χαοικλείας, διότι εἰς αὐτὸν ἀνέθηκεν ἡ βασιλείσα Περσίνα νὰ ἀνεύρῃ τὴν κόρην, ὅπου· ἴσως τῆς γῆς καὶ ἂν ἐυρίσκειται καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Ἐπιβαίνουσι φοινικικοῦ πλοίου ἐτοίμου ν' ἀποπλεύσῃ εἰς Καρχηδόνα κατ' ἀρχάς προσεγγίζουσιν εἰς Ζάκυνθον,

(1) Τὴν πρώτην ἀλλὰ τραγαίαν καὶ οἰστικὴν ταύτην διὰ παντὸς περιέτιξεν τῶν ψυχῶν, ἐκ τῆς ὁποίας πιδανῶς ἐνεπνεύσθη τὴν θαυμασίαν σκηνὴν τῆς συναντήσεως τῆς Ἥρους καὶ τοῦ Λεάνδρου εἰς τὰ Κύματα τῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἀλπίης ὁ Γκυλιάρδος, περιγράφει ὡραιότατα ὥς ἐξῆς ὁ Ἡλιόδωρος: «πρῶτον μὲν γὰρ ἀθρόον τι καὶ ἐπιπομένον ἔστησαν, καὶ τὴν δᾶδα ὀλκότερον ἢ μὲν ἐνεγείρειν ὃ δὲ ὑπεδέχετο, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς ἐπὶ πολὺ κατ' ἀλλήλων πῆξαντες, ὥστε εἶπον γνωρίζοντες ἡ ἰδόντες πρότερον, ταῖς μνημαῖς ἀνατεμπάζοντες· εἴτα ἐμφάδιαν βοᾶν τι καὶ κλεπόμενοι, καὶ μόνῃ τῇ διαχύσει τοῦ βλέμματος ἐλεγχόμενοι ἔπειτα ὥστε καταιδεσθέντες τὸ γεγονός, ἐπυρόντας καὶ ἀθῖς τοῦ πάθους καὶ τὴν καρδίαν ἐπιδράσας ὡχρίσασαν καὶ ἀπλῶς, μνηστὴν εἶδος ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ τὰς θυγαῖς ἁμφοῦν ἐτεπληρήθη, καὶ μεταβολὴ παντοῖα χροῖας τε καὶ βλέμματος, τῆς ψυχῆς τὸν ὅλον καταγοοῦσα».

ἔπειτα δὲ ἀπὸ σφοδρῶν τρικυμίων ὠθούμενοι ἐξοκέλλουσιν εἰς ἕν ἀκρωτήριον τῆς Κορίθης· σώζονται ἐκεῖθεν, ἀλλὰ καταδιώκονται ὑπὸ τοῦ πειρατοῦ Τραχίνου, ὅστις θαναμάσας τὸ κάλλος τῆς Χαρίκλειας ἐν Ζακύνθῳ διαφλέγεται ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ συζευχθῇ αὐτήν. Οἱ πειραταὶ καταναυμαχοῦσι τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' ἐξωθοῦνται καὶ οὗτοι ὑπὸ τῆς ἐκραγείσης πάλιν τρικυμίας εἰς τὴν κατὰ τὸ Ἑρακλευνικὸν στόμα τοῦ Νείλου Αἰγυπτιακὴν παραλίαν. Ἐκεῖ ἔμελλε νὰ νυμφευθῇ τὴν Χαρίκλειαν ὁ ἀρχιπειρατής, ἀλλ' ὁ Καλάσιρις ὑποκινεῖ ἐντέχνως τὸν ὑπαρχηγρὸν Πέλωρον, ἄρχεται δ' ἐμφύλιος φόνος τῶν ληστών καὶ φονεύονται οἱ πλεῖστοι ἐπ' ἀλλήλων, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τοῦ Θεαγέρονος.

Ἄλλ' ἔξαφνα ἐπέρχεται μετὰ ληστών ὁ Αἰγύπτιος Θάμις καὶ σκυλεύει τὸ πλοῖον καὶ αἰχμαλωτίζει τοὺς ἐν αὐτῷ· ἐνῷ δὲ παρεσκευάζε καὶ οὗτος τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Χαρίκλειας ἐπιπίπτουσιν ἄλλοι λησταί. Ὁ Θάμις προστάσσει εἰς τὸν αἰχμάλωτον Κνήμωνα τὸν Ἀθηναῖον νὰ κρύψῃ τὴν Χαρίκλειαν ἐντὸς σπηλαίου, ὅπου ἀπέκρυψε καὶ τὰ λάφυρα καὶ ἐξακολουνθεὶ μαχόμενος κατὰ τῶν ληστών· ἀλλὰ φοβηθεὶς μὴ ἡ θερμῶς ἀγαπωμένη περιπέση εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ὁρμᾷ ταχὺς ὡς βέλος εἰς τὸ σπήλαιον νὰ τὴν θανατώσῃ· περὶ τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου συναντᾷ γυναῖκα τὴν ὁποίαν σφάζει, ἐκλαβὼν αὐτὴν ὡς Χαρίκλειαν καὶ ἐπιστρέφει ἀμέσως εἰς τὴν μάχην, ὅπου αἰχμαλωτίζεται ὑπὸ τῶν ληστών. Ὁ Θεαγέρης καὶ ὁ Κνήμων διαφργόντες σπεύδουσι πρὸς τὸ σπήλαιον καὶ ἰδόντες νεκρὸν γυναῖκα σῶμα θρηνοῦσι τὴν Χαρίκλειαν· ἀλλ' ἔπειτα μετὰ χαρᾶς ἀνεκκαλήτου ἀνευρίσκουσι ζῶσαν εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου τὴν Χαρίκλειαν.

Μετὰ πολλὰς ἄλλας περιπετείας συμπλεκόμενος πρὸς περιπετείας καὶ τῶν ἄλλων προσώπων, κατὰ τὰς ὁποίας ἀποχωρίζονται ὅτε μὲν ὁ ἱερεὺς Καλάσιρις τῶν δύο νέων, ὅτε δὲ ὁ Θεαγέρης τῆς Χαρίκλειας, μετὰ αἰχμαλωσίαν ὑπὸ τοῦ Πέρσου σατραπῆτος Ὁροονδάτου καὶ καθιερῶν ἐξ ἀγορμῆς τοῦ ἐμμανοῦς καὶ ἀθεμίτου ἔρωτος τῆς Ἀρσάκης, ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ συζύγου τοῦ Ὁροονδάτου πρὸς τὸν ἀγνὸν καὶ ἀνένδοτον Θεαγέρην—αἰχμαλωτίζονται τέλος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιοπῶν Ὑδάσπου καὶ ἄγονται εἰς τὴν πρωτεύουσαν Μερόην.

Κατὰ πάτριον ἔθιμον οἱ αἰχμάλωτοι ἔπρεπε νὰ θυσιασθῶσι καὶ ὀδηγοῦνται ἐστεμμένοι εἰς τὴν ἐπινίκιον θυσίαν. Ἡ Περσὶνα καταλαμβάνεται ἀπο ἀνεξήγητον συμπάθειαν πρὸς τὴν περικαλλεστάτην ἄγνωστον κόρην καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὴν σώσῃ· ἀλλ' εἰς μάτην· φέρεται ἐκ τοῦ ναοῦ ἡ θυσιαστήριος ἐσχάρα. Ἡ Χαρίκλεια ἀποκαλύπτει αἴφνης τὴν καταγωγὴν της καὶ φωνάζει πρὸς τὸν Ὑδάσπην.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές).

— Ξενοκτονεῖν μὲν ἴσως, ὦ βασιλεῦ, ὁ νόμος ἐπιτρέπει, τεκνοκτονεῖν δὲ οὐθ' οὕτως,

δεικνύει δὲ τὰ γνωρίσματα, καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς θυγάτηρ τοῦ Ὑδάσπου ἐν μέσῳ δακρύων καὶ ἐναγκαλισμῶν. Σώζεται αὕτη, ἀλλ' ἄγεται πρὸς θυσίαν ὁ Θεαγέρης. Ἡ Χαρίκλεια ἀγωνίζεται ἀπελπιστικῶς νὰ τὸν σώσῃ καὶ ζητεῖ ἀνσφαγισθῇ αὐτός, νὰ συσφαγισθῇ καὶ αὕτη· καὶ ἀναφωνεῖ.

— Ἐμοὶ ζῶντι συζῆν καὶ θνήσκοντι συντεθνᾶναι τῷ ἀνδρὶ τῷδε πρὸς τοῦ δαιμονίου καθείμαρται....

Ὁ Θεαγέρης εἶνε γονυπετὴς πρὸ τοῦ βωμοῦ ἀναμένων τὸν θάνατον· ἀλλ' ἔξαφνα εἰς ταῦρος ἐξαγριοῦται καὶ ὁρμᾷ μανιωδῆς ἀνατρέπων τὰ πάντα· Ὁ Θεαγέρης ἀναπηδᾷ εἰς ἵππον, προφθάνει τὸν ταῦρον, παλαίει πρὸς αὐτὸν ὡς ἄλλος Θηρεὺς καὶ τὸν δαμάζει⁽¹⁾ πρὶν ἀναπνεῦσθαι, προστάσσεται νὰ παλαίσῃ πρὸς πελώριον Αἰθίοπα καὶ καταβάλλει καὶ τοῦτον μετὰ δεινὸν ἄγωνα.

Ἄλλ' εἰς μάτην. Ἡ θεοὺς τοῦ Θεαγέρονος δεινοῦται ἔτι μᾶλλον διότι ἐμφανίζεται ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ σατραπῆτος Ὁροονδάτου ὁ ἱερεὺς τῶν Δελφῶν Χαρίκλῆς, κατηγορῶν αὐτὸν ὡς «συλαγωγήσαντα τὴν θυγατέρα» του. Ἐν γοργῇ σκηνῇ, καταδεικνύεται ὅτι ὁ Ἕλλην Θεαγέρης εἶναι ὁ σώσας τὴν κόρην καὶ ὀδηγήσας αὐτὴν εἰς τὸν πατέρα.

— Ἀριστὴς ἐγὼ καὶ ἄδικος καὶ βίαιος περὶ τοῦτον, ἀναφωνεῖ ὁ Θεαγέρης, πρὸς τὸ βασιλικὸν ζεύγος, ἀλλ' ὑμέτερος εὐεργέτης.

Ἡ Περσὶνα ἐναγκαλίζεται τὸν Ὑδάσπην παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ δώσῃ σύζυγον εἰς τὴν θυγατέρα των τὸν Ἕλληνα. Ἐν μέσῳ συγκινήσεως τοῦ πλήθους «χαρᾶς καὶ λύπης συμπεπλεγμένων, γέλωτος καὶ δακρύων κεραννυμένων», ἐπευφημοῦντος τοῦ στρατοῦ καὶ χειροκροτοῦντος, ὁ Ὑδάσπης ἀφαιρεῖ τὰ στέμματα τῆς ἱερωσύνης ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας καὶ στέφει τὸν Θεαγέρην καὶ τὴν Χαρίκλειαν, καὶ οὕτω ἐξεπληρώθη ὁ χρησμός, τὸν ὁποῖον οἱ δύο φρυγάδες ἤκουσαν πρὸ τῆς ἀποδοράσεώς των ἐκ Δελφῶν καὶ δὲν κατενόησαν τότε, οἱ «φρυγόντες ἐκ τοῦ ναοῦ μου καὶ διαπεράσαντες τὴν θάλασσαν θὰ ἔλθωσι πρὸς τὴν κυανὴν ὄχθην τοῦ Ἥλιου (τὴν Αἰθιοπίαν) ὅπου θὰ φορέσωσι ἐπὶ τῶν κροτάφων τὸ λευκὸν στέμμα τῶν μελανοχρῶν».

Λευκὸν ἀπὸ κροτάφων στέμμα ἐξάφονται μελανοχρῶν.

ΑΡ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

(1) Ἡ περιγραφή αὕτη ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν περιγῆμον πάλιν τοῦ Ὁροον μετὰ τοῦ θηριώδους γεωμανικοῦ βονάσου ἐν τῷ Quo Vadis' τηρουμένης ἀναλογίας, ἐννοεῖται, διότι ἐν μὲν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἡλιοδώρου ἡ πάλῃ αὕτη εἶναι ἀπλοῦν ἐπεισόδιον, ἐνῷ ἐν τῷ ἀριστοτεχνικῷ τοῦ Σγκιέβιτς εἶναι ἡ ἀποκορυφούσα τὸ ἐνδιαφέρον ἐξοχος σκηνή, ἡ γαυδαῖος φέρουσα πρὸς τὴν λύσιν.